

Національна академія правових наук України
Науково-дослідний інститут інтелектуальної власності

**Актуальні проблеми охорони
та захисту суміжних прав:
*практикум***

**Київ
Інтерсервіс
2020**

УДК 347.(77+78)

*Рекомендовано вченою радою Науково-дослідного
інституту інтелектуальної власності НАПрН України
(протокол № 11 від 10 грудня 2019 р.)*

Актуальні проблеми охорони та захисту суміжних прав:
практикум / Штефан А. С.; НДІ ІВ НАПрНУ. К. : Інтерсервіс,
2020. 28 с.

ISBN 978-966-999-066-2

Цей практикум підготовлено відповідно до програми навчальної дисципліни «Актуальні проблеми охорони та захисту суміжних прав». Він містить програму курсу, плани лекцій, практичних занять і самостійної роботи, рекомендовану літературу до кожної теми та перелік запитань для самоконтролю, що сприятиме вивченню суміжних прав, актуальних проблем їх охорони та захисту.

УДК 347.(77+78)

Друкується в авторській редакції

ISBN 978-966-999-066-2

© Науково-дослідний інститут інтелектуальної
власності НАПрН України, 2020
© Штефан А. С., 2020

ЗМІСТ

Вступ	4
Список рекомендованих джерел для вивчення курсу	7

Змістовий модуль 1.

Особливості правової охорони суміжних прав

Тема 1. Загальна характеристика об'єктів суміжних прав	10
Тема 2. Правовий статус суб'єктів суміжних прав	13
Тема 3. Виникнення і здійснення суміжних прав	17
Тема 4. Обмеження майнових суміжних прав	20

Змістовий модуль 2.

Форми і способи захисту суміжних прав

Тема 1. Види порушень суміжних прав	22
Тема 2. Форми і способи захисту суміжних прав	24

ВСТУП

Навчальна дисципліна «Актуальні проблеми охорони та захисту суміжних прав» вивчається аспірантами Науково-дослідного інституту інтелектуальної власності II року навчання.

Курс розрахований на поглиблене вивчення теоретичних та нормативних засад суміжних прав, правового регулювання відносин у сфері використання виконань, фонограм, відеограм, програм організацій мовлення, отримання необхідних навичок кваліфікації об'єктів суміжних прав, умов їх правової охорони, видів порушень суміжних прав, а також порядку і способів їх захисту.

Предмет курсу складають: принципи правової охорони суміжних прав, доктринальні засади об'єктів суміжних прав, правовий статус суб'єктів суміжних прав, актуальні проблеми використання об'єктів суміжних прав, особливості захисту суміжних прав.

Метою вивчення навчальної дисципліни є глибоке засвоєння знань щодо правової охорони об'єктів суміжних прав, правового регулювання відносин, що виникають у зв'язку з їх використанням, особливостей захисту суміжних прав.

У результаті вивчення навчальної дисципліни аспірант повинен

знати:

- науково-теоретичні та законодавчі положення про суміжні права;
- характеристики та умови правової охорони виконань, фонограм, відеограм, програм організацій мовлення;
- правовий статус суб'єктів суміжних прав;
- особливості майнових суміжних прав;
- основні види порушень суміжних прав;
- основні способи захисту суміжних прав;

вміти:

- кваліфікувати види об'єктів суміжних прав;
- визначати суб'єктів суміжних прав;
- оцінювати наявність та характер порушення суміжних прав;
- застосовувати нормативно-правові акти для прийняття обґрунтованих рішень у спірних відносинах, що виникають у зв'язку із використанням об'єктів суміжних прав.

Навчальна дисципліна «Актуальні проблеми охорони та захисту суміжних прав» включає 2 змістовних модулі, які охоплюють 6 тем.

Структура навчальної дисципліни:

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин							
	денна форма				заочна форма			
	усього	у тому числі			усього	у тому числі		
л		п	с.р.	л		п	с.р.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Змістовий модуль 1. Особливості правової охорони суміжних прав								
Тема 1. Загальна характеристика об'єктів суміжних прав		2	2					2
Тема 2. Правовий статус суб'єктів суміжних прав		2	2			2	2	
Тема 3. Виникнення і здійснення суміжних прав		2	2					2
Тема 4. Обмеження майнових суміжних прав		2		4				2
Разом за змістовим модулем 1		8	6	4		2		6
Змістовий модуль 2. Форми і способи захисту суміжних прав								
Тема 5. Види порушень суміжних прав		2		4				2
Тема 6. Форми і способи захисту суміжних прав		2	2	2		2		2
Разом за змістовим модулем 2		4	2	6		2		4
Усього годин		12	8	10		4	2	10

При проведенні лекцій з метою здійснення наочних ілюстрацій та забезпечення засвоєння матеріалу використовуються мультимедійні презентації та аудіовізуальна продукція, проводиться робота в групах. На семінарських заняттях відбувається розв'язання ситуаційних завдань, розбір та вирішення кейсів.

Контроль знань аспірантів проводиться у таких формах: експрес-опитування, доповідь (повна відповідь на питання), доповнення відповіді, вільна дискусія, виконання індивідуального завдання, вирішення задач.

Оцінювання знань аспірантів здійснюється за результатами реалізації методів контролю знань на семінарських заняттях.

Максимальна кількість балів, яку аспірант може набрати за результатами поточного контролю, становить 60 балів. Максимальна кількість балів, яку аспірант може набрати за результатами підсумкового контролю, становить 40 балів. Загальна максимальна кількість балів за результатами вивчення дисципліни може становити 100 балів.

Поточний контроль та самостійна робота						Сума
Змістовий модуль 1				Змістовий модуль 2		
T1	T2	T3	T4	T5	T6	100
18	18	15	15	15	19	

Форми контролю знань на лекціях і семінарських заняттях та їх оцінка:

- експрес-опитування — до 3 балів;
- доповідь (повна відповідь на питання) — до 5 балів;
- доповнення відповіді — до 2 балів;
- участь у дискусії — до 2 балів;
- виконання індивідуального завдання — до 5 балів;
- вирішення задачі — до 5 балів;
- мінімальний бал за участь в семінарському занятті — 1.

Шкала оцінювання:

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за національною шкалою для екзамену	
90–100	відмінно	90–100
82–89	добре	82–89
74–81		74–81
64–73	задовільно	64–73
60–63		60–63
35–39	незадовільно з можливістю повторного складання	35–39
0–34	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	0–34

Список рекомендованих джерел для вивчення курсу

Для вивчення курсу рекомендується перелік нормативно-правових актів, що регулюють сферу суміжних прав, та базової спеціалізованої літератури, котра охоплює основні їх аспекти. До кожної теми пропонується перелік додаткової літератури, ознайомлення з якою сприятиме поглибленню знань щодо особливостей правового регулювання відносин, які виникають у зв'язку із використанням виконань, фонограм, відеограм, програм організацій мовлення, захисту суміжних прав та їх актуальних проблем.

Основні нормативно-правові акти:

1. Конституція України, прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. ВВР. 1996. № 30. Ст. 141.

2. Міжнародна конвенція про охорону інтересів виконавців, виробників фонограм і організацій мовлення (Римська конвенція) від 26 жовтня 1961 року.

3. Угода про торговельні аспекти прав інтелектуальної власності, прийнята 15 квітня 1994 року.

4. Договір Всесвітньої організації інтелектуальної власності про виконання і фонограми від 20 грудня 1996 року.

5. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони, підписана 21 березня 2014 року (політична частина) і 27 червня 2014 року (економічна частина).

6. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 року № 435-IV.

7. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 07 грудня 1984 року № 8073-X.

8. Кримінальний кодекс України від 05 квітня 2001 року № 2341-III.

9. Закон України «Про авторське право і суміжні права» від 23 грудня 1993 року № 3792-XII.

10. Закон України «Про телебачення і радіомовлення» від 21 грудня 1993 року № 3759-XII.

11. Закон України «Про розповсюдження примірників аудіовізуальних творів, фонограм, відеограм, комп'ютерних програм, баз даних» від 23 березня 2000 року № 1587-III.

---

12. Закон України «Про ефективне управління майновими правами правовласників у сфері авторського права і (або) суміжних прав» від 15 травня 2018 року № 2415-VIII.

Базова література для вивчення курсу:

1. Бентли Л., Шерман Б. Право интеллектуальной собственности. Авторское право: учебник. Пер. с англ. В. Ф. Вольфсона. Санкт-Петербург: Юридический центр Пресс, 2004. 535 с.

2. Близнац И. А., Леонтьев К. В. Авторское право и смежные права. Москва: Проспект, 2011. 416 с.

3. Дозорцев В. А. Интеллектуальные права: Понятие. Система. Задачи кодификации: сборник статей. Москва: Статут, 2005. 416 с.

4. Дроб'язко В. С., Дроб'язко Р. В. Право інтелектуальної власності: навч. посібник. Київ: Юрінком Інтер, 2004. 512 с.

5. Інтелектуальне право України / за заг. ред. Яворської О. С. Тернопіль: Підручники і посібники, 2016. 608 с.

6. Липшик Д. Авторское право и смежные права / пер. с фр. Москва: Ладомир; Издательство ЮНЕСКО, 2002. 788 с.

7. Основи інтелектуальної власності: навч. посібник / О. П. Орлюк (кер. авт. кол.), А. О. Кодинець, Ю. В. Носік та ін.; за ред. О. П. Орлюк. Київ: Інтерсервіс, 2016. 382 с.

8. Право интеллектуальной собственности. Т. 2. Авторское право: учебник / под общ. ред. Л. А. Новоселовой. Москва: Статут, 2017. 367 с.

9. Право интеллектуальной собственности: учебник / И. А. Близнац, Э. П. Гаврилов, О. В. Добрынин и др.; под ред. И. А. Близнаца. Москва: Проспект, 2011. 960 с.

10. Право інтелектуальної власності: навчальний посібник / Еннан Р. Є., Кулініч О. О., Мазуренко С. В., Менсо І. В., Романадзе Л. Д. Київ: Алерта, 2016. 492 с.

11. Право інтелектуальної власності: підручник / О. І. Харитонова, Є. О. Харитонов, Т. С. Ківалова, В. С. Дмитришин, О. О. Кулініч, Л. Д. Романадзе та ін.; за заг. ред. О. І. Харитонові. Київ: Юрінком Інтер, 2016. 540 с.

12. Право інтелектуальної власності: підручник. За заг. ред. Булеци С. Б., Чепис О. І. Ужгород: РІК-У, 2019. 488 с.

---

13. Правове забезпечення сфери інтелектуальної власності в Україні в контексті європейської інтеграції: концептуальні засади: монографія / за наук. ред. О. П. Орлюк. Київ: Лазурит-Поліграф, 2010. 464 с.

14. Сергеев А. П. Право интеллектуальной собственности в Российской Федерации: Учеб. 2-е изд., перераб. и доп. Москва: ТК Велби, 2003. 752 с.

15. Судариков С. А. Интеллектуальная собственность: монография. Москва: Издательство деловой и учебной литературы, 2007. 796 с.

16. Штефан А. С. Авторське право і суміжні права: особливості правової охорони, здійснення та захисту: монографія. Київ: Інтерсервіс, 2017. 150 с.

Змістовий модуль 1

ОСОБЛИВОСТІ ПРАВОВОЇ ОХОРОНИ СУМІЖНИХ ПРАВ

Тема 1. Загальна характеристика об'єктів суміжних прав

Сутність суміжних прав, їх співвідношення з авторським правом. Місце суміжних прав у правовій системі України. Основні етапи становлення і розвитку законодавства у сфері суміжних прав. Міжнародні договори України у сфері суміжних прав. Основні положення Цивільного кодексу України та законів України щодо правового регулювання відносин, пов'язаних з використанням об'єктів суміжних прав.

Поняття та основні риси об'єктів суміжних прав. Характеристика виконань та умови їх правової охорони. Фонограма як об'єкт суміжних прав. Відеограма та її види. Особливості правової охорони передач організації мовлення.

Питання для самоконтролю:

1. Якою є мета правового регулювання в суміжних правах?
2. До якої галузі права належать суміжні права і чому?
3. З яких причин суміжні права охороняються окремо від авторського права?
4. Наскільки вірним є твердження, що суміжні права похідні від авторського права?

-
5. Які законодавчі акти є основними джерелами суміжних прав?
  6. Які особливості суміжних прав визначені в міжнародних договорах України?
  7. Які особливості застосування Угоди про асоціацію як джерела суміжних прав?
  8. Які основні положення у сфері суміжних прав містить Цивільний кодекс України?
  9. Які положення, що стосуються суміжних прав, містяться в інших законодавчих актах України?
  10. Що таке об'єкт суміжних прав і які ознаки він має?
  11. Чим характеризується виконання як об'єкт суміжних прав?
  12. За яких умов виконання одержує правову охорону?
  13. Які характерні риси має фонограма та які види фонограм існують?
  14. Якими є умови правової охорони фонограм?
  15. Що таке відеограма і як вона співвідноситься з аудіовізуальним твором?
  16. За яких умов відеограми охороняються суміжними правами?
  17. Які ознаки має програма організації мовлення як об'єкт суміжних прав?
  18. Як співвідносяться між собою програма організації мовлення у розумінні Закону України «Про авторське право і суміжні права» і передача організації мовлення в розумінні Закону України «Про телебачення і радіомовлення»?
  19. Якими є умови надання правової охорони програмам організацій мовлення?

Додаткова література за темою:

1. Андрусів У. Б. Ключові питання цивільно-правової охорони інформаційного контенту організацій мовлення. *Часопис Київського університету права*. 2016. № 1. С. 224–230.

2. Андрусів У. Б. Новели міжнародної охорони організацій мовлення: Досвід ВОІВ. *Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського*. Серія: Юридичні науки. 2018. Т. 29 (68). № 3. С. 40–45.

---

3. Биркович Т. І. Становлення міжнародно-правової охорони авторського права і суміжних прав у сучасних умовах державотворення. *Порівняльно-аналітичне право*. 2018. № 1. С. 81–85.

4. Бондаренко С. В. Становлення та розвиток системи охорони авторського права та суміжних прав в Україні. *Право і суспільство*. 2014. № 6.2 (2). С. 65–70.

5. Бурило Ю. П. Передачі (програми) організацій мовлення як об'єкти права інтелектуальної власності та об'єкти інформаційних правовідносин. *Приватне право і підприємництво*. 2015. Вип. 14. С. 8–12.

6. Вахонева Т. М. Вплив міжнародного права на формування та правову охорону авторських і суміжних прав в Україні. *Альманах міжнародного права*. 2016. Вип. 11. С. 12–22.

7. Верес І. Я. Ознаки та поняття об'єктів суміжних прав. *Право і суспільство*. 2015. № 5 (3). С. 55–60.

8. Еннан Р. Загальні засади правового регулювання інтелектуальної, творчої діяльності. *Теорія і практика інтелектуальної власності*. 2015. № 6. С. 10–23.

9. Єліферов О. Б., Єліферов Д. О. Проблема законодавчого врегулювання понять «передачі (програми) організацій мовлення». *Південноукраїнський правничий часопис*. 2016. № 2. С. 190–193.

10. Кузнецова Ю. В., Мехінті П. О. А. Сучасний стан і перспективи розвитку законодавчої бази України в сфері авторського права і суміжних прав. *Теоретичні і практичні аспекти економіки та інтелектуальної власності*. 2018. Вип. 17. С. 202–208.

11. Нікончук А. М. Україна і угода про торгові аспекти прав інтелектуальної власності: міжнародно-правові ризики та переваги. *Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право*. Серія: Юридичні науки. 2013. № 4 (81). С. 100–106.

12. Чибісов Д. М. Правова природа угоди про торговельні аспекти прав інтелектуальної власності (ТРИПС). *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Серія: Право. 2012. Вип. 19. Т. 2. С. 154–157.

13. Штефан А. Відеограма: досліджуємо правову природу. *Теорія і практика інтелектуальної власності*. 2011. № 4. С. 16–20.

---

14. Штефан А. Деякі проблеми застосування Угоди про асоціацію як джерела авторського права України. *Теорія і практика інтелектуальної власності*. 2019. № 1. С. 5–16.

15. Юринець Ю. Л. Міжнародна система регулювання суміжних прав в контексті Європейської інтеграції України. *Інформація і право*. 2012. № 3. С. 29–39.

Тема 2. Правовий статус суб'єктів суміжних прав

Поняття суб'єктів суміжних прав. Первинні і вторинні суб'єкти суміжних прав.

Характеристика виконавця як суб'єкта суміжних прав. Зміст права виконавця на визнання його виконавцем твору. Право на зазначення імені (псевдоніму) виконавця. Сутність права на забезпечення належної якості запису виконання та недоторканності запису виконання. Особливості права на публічне сповіщення незафіксованих виконань. Право на фіксацію виконань у фонограмах та відеограмах. Відтворення виконань. Умови реалізації права на розповсюдження зафіксованих виконань. Комерційний прокат і майновий найм зафіксованих виконань. Використання виконання в аудіовізуальному творі.

Виробники фонограм, відеограм як суб'єкти суміжних прав. Особисті немайнові права виробників фонограм, відеограм. Право на відтворення фонограм, відеограм. Розповсюдження та комерційний прокат фонограм, відеограм та їх примірників. Характеристика права на публічне сповіщення фонограм, відеограм та їх примірників. Право на видозміну фонограм, відеограм. Ввезення на митну територію України фонограм, відеограм та їх примірників з метою їх поширення серед публіки. Порядок використання фонограм та відеограм, опублікованих з комерційною метою.

Організація мовлення в системі суб'єктів суміжних прав. Право на згадування назви організації мовлення у зв'язку з використанням її програм. Особисті немайнові права організацій мовлення за Законом України «Про телебачення і радіомовлення». Трансляція і ретрансляція програм організацій мовлення. Право на фіксацію програм на матеріальному носії та їх відтворення.

Проблемні аспекти права на публічне виконання і публічну демонстрацію програм організацій мовлення у місцях з платним входом. Право на заборону поширення сигналу із супутника, що несе програми організації мовлення.

Право на одержання винагороди за використання об'єктів суміжних прав. Вичерпання майнових суміжних прав. Спадкування майнових суміжних прав.

Питання для самоконтролю:

1. Які особи належать до суб'єктів суміжних прав?
2. Чи може юридична особа виступати первинним суб'єктом суміжних прав?
3. Які особи належать до первинних об'єктів суміжних прав і які — до вторинних?
4. Як характеризується виконавець в контексті статусу суб'єкта суміжних прав?
5. Які з цих осіб можуть набувати суміжні права на виконання і чому:
  - а) непрофесійний актор, який грає в любительському театрі;
  - б) диригент оркестру;
  - в) дресирувальник, який виступає з номером разом з тваринами;
  - г) особа, яка виконує пісню в караоке-клубі;
  - д) особа, яка складає програму концерту?
6. Хто має майнові суміжні права на виконання, здійснене неповнолітньою особою?
7. Що означає право визнаватися виконавцем твору?
8. У чому полягає право виконавця на його ім'я (псевдонім)?
9. Який правовий статус має назва колективу виконавців, що не зареєстрована як торговельна марка?
10. Який зміст має право на належну якість запису виконання?
11. Чим характеризується право на недоторканність запису виконання?
12. Які ознаки має право на публічне сповіщення незафіксованих виконань?
13. Що означає право на фіксацію виконань у фонограмах та відеограмах?

-
14. У чому полягає відтворення виконання?
  15. Яким є порядок реалізації права на розповсюдження зафіксованих виконань, їх комерційного прокату і майнового найму?
  16. Які особливості має використання виконання в аудіовізуальному творі?
  17. Якими є ознаки виробників фонограм, відеограм як суб'єктів суміжних прав?
  18. Які особисті немайнові права мають виробника фонограм, відеограм?
  19. Яким є зміст права на відтворення фонограм, відеограм?
  20. Як характеризується право на розповсюдження та комерційний прокат фонограм, відеограм та їх примірників? У чому полягає відмінність між цими правами?
  21. Що таке право на публічне сповіщення фонограм, відеограм та їх примірників?
  22. У чому полягає право на видозміну фонограм, відеограм і як воно співвідноситься з правом виконавця на недоторканність виконання?
  23. В якому порядку можуть використовуватися фонограми і відеограми, опубліковані з комерційною метою?
  24. Як характеризується організація мовлення як суб'єкт суміжних прав?
  25. Які особисті немайнові права має організація мовлення?
  26. Який зміст мають трансляція і ретрансляція програм організацій мовлення?
  27. Чим характеризується право на фіксацію програм на матеріальному носії та їх відтворення?
  28. Які особливості має право на публічне виконання і публічну демонстрацію програм організацій мовлення у місцях з платним входом?
  29. Яку сутність має право на заборону поширення сигналу із супутника, що несе програми організації мовлення?
  30. Що таке винагорода за використання об'єктів суміжних прав і в які способи вона може виплачуватися?
  31. В чому полягає вичерпання майнових суміжних прав?
  32. Яким є порядок спадкування майнових суміжних прав?

Додаткова література за темою:

1. Андрусів У. Б. Основні аспекти охорони суб'єктивних прав організацій мовлення на міжнародному рівні. *Часопис Київського університету права*. 2017. № 4. С. 174–179.
2. Андрусів У. Б. Правове регулювання прав інтелектуальної власності на програми (передачі) організацій мовлення. *Часопис Київського університету права*. 2015. № 1. С. 201–207
3. Андрусів У. Б. Правовий статус організацій мовлення. *Часопис Київського університету права*. 2014. № 4. С. 185–189.
4. Андрусів У. Б. Проблемні питання охорони майнових прав організацій мовлення у цифрову епоху. *Часопис Київського університету права*. 2013. № 2. С. 232–237.
5. Бутнік-Сіверський С. О. Спадкування прав інтелектуальної власності: монографія. Київ: НДІ ІВ НАПрНУ, НВП Інтерсервіс, 2013. 168 с.
6. Вахонева Т. М. Юридичний зміст майнових прав виконавців як суб'єктів суміжних прав за законодавством України. *Держава і право. Юридичні і політичні науки*. 2013. Вип. 60. С. 236–244.
7. Вахонева Т. М. Юридичний зміст майнових прав організацій мовлення як суб'єктів суміжних прав за законодавством України. *Держава і право. Юридичні і політичні науки*. 2013. Вип. 61. С. 140–147.
8. Мазуренко С. В. Принцип вичерпання права як підстава обмеження правомочності власника об'єкта інтелектуальної власності. *Часопис цивілістики*. 2012. Вип. 13. С. 99–102.
9. Мікуліна М. Особисті немайнові права інтелектуальної власності як складова інтелектуальної приватності фізичної особи. *Теорія і практика інтелектуальної власності*. 2011. № 4. С. 42–45.
10. Огнев'юк Г. Особливості використання об'єктів інтелектуальної власності в соціальних мережах. *Підприємництво, господарство і право*. 2016. № 7. С. 21–25
11. Особисті немайнові права інтелектуальної власності творців: монографія / за заг. ред. В. В. Луця. Тернопіль: Підручники і посібники, 2007. 256 с.
12. Постанова Кабінету Міністрів України від 04 листопада 1997 року № 1209 «Про затвердження правил роздрібно́ї торгівлі

примірниками аудіовізуальних творів, фонограм, відеограм, комп'ютерних програм, баз даних».

13. Постанова Кабінету Міністрів України від 13 жовтня 2000 року № 1555 «Про затвердження положень з питань розповсюдження примірників аудіовізуальних творів, фонограм, відеограм, комп'ютерних програм, баз даних».

14. Постанова Кабінету Міністрів України від 18 січня 2003 року № 72 «Про затвердження мінімальних ставок винагороди (роялті) за використання об'єктів авторського права і суміжних прав».

15. Стефанчук Р. О. Особисті немайнові права фізичних осіб (поняття, зміст, система, особливості здійснення та захисту): монографія / Відп. ред. Я. М. Шевченко. Київ: КНТ, 2008. 626 с.

16. Харитоновна О. І. До проблеми визначення особистих немайнових прав фізичної особи у галузі інтелектуальної власності. *Часопис цивілістики*. 2015. Вип. 19. С. 205–209.

Тема 3. Виникнення і здійснення суміжних прав

Особливості правової охорони об'єктів суміжних прав. Момент виникнення суміжних прав на виконання, фонограму, відеограму, програму організації мовлення. Презумпція у суміжних правах. Знак охорони суміжних прав.

Види договорів щодо розпорядження майновими суміжними правами. Загальні вимоги до договорів щодо розпорядження майновими правами на об'єкти суміжних прав. Виключна і невиключна ліцензійна на використання об'єкта суміжних прав. Істотні умови ліцензійного договору. Договір про відчуження майнових суміжних прав. Створення об'єкта суміжних прав за договором замовлення та в порядку виконання службових обов'язків.

Строк чинності суміжних прав. Проблеми строків правової охорони виконань. Порядок обчислення строків дії суміжних прав.

Питання для самоконтролю:

1. На якій підставі виникають суміжні права на виконання, фонограми, відеограми, програми організацій мовлення?

-
2. За яких умов суб'єкти суміжних прав користуються майновими правами на об'єкти суміжних прав?
  3. З якого моменту виникають майнові суміжні права на виконання, фонограми, відеограми, програми організацій мовлення?
  4. Яка презумпція діє в суміжних правах?
  5. Що означає знак охорони суміжних прав і яким є порядок його використання?
  6. Якщо на примірнику фонограми відсутній знак охорони суміжних прав, чи означає це, що ця фонограма не охороняється суміжними правами?
  7. Які види договорів щодо розпорядження майновими суміжними правами існують і в чому відмінність між цими договорами?
  8. В якій формі можуть укладатися договори щодо розпорядження майновими суміжними правами?
  9. Чим відрізняються виключна і невиключна ліцензія на використання об'єкта суміжних прав?
  10. Якщо в ліцензійному договорі не зазначена територія, якою є територія дії прав за цим договором?
  11. На який строк вважається укладеним ліцензійний договір, якщо в ньому відсутнє положення про строк його дії?
  12. Якою може бути максимальна тривалість дії ліцензії на використання об'єкта суміжних прав?
  13. Якими є умови договору про відчуження виключних майнових суміжних прав?
  14. Чи може договір про відчуження виключних майнових суміжних прав укладатися на обмежений строк (наприклад, на 10 років) і чому?
  15. Як характеризується договір замовлення про створення і використання об'єкта суміжних прав?
  16. Які особливості має створення об'єкта суміжних прав у порядку виконання службових обов'язків?
  17. Як охороняються особисті немайнові суміжні права?
  18. Яким є строк правової охорони виконань, з якого моменту він обраховується?
  19. Якими є сучасні тенденції щодо строку правової охорони виконань?

-
20. Яку тривалість має і як обраховується строк правової охорони фонограм, відеограм?
  21. Як діє строк правової охорони програм організацій мовлення та з якого моменту він обраховується?

Додаткова література за темою:

1. Афанасьева К. Договірні відносини у сфері діяльності організацій мовлення. *Теорія і практика інтелектуальної власності*. 2011. № 3. С. 27–33.

2. Басай О. В. Первинні підстави виникнення прав інтелектуальної власності. Наукові праці Національного університету «Одеська юридична академія». 2012. Т. 12. С. 383–391.

3. Вахонєва Т. Договори про передачу суміжних прав. *Юридична Україна*. 2013. № 4. С. 34–39.

4. Договірні форми розпорядження майновими правами на об'єкти авторського права: монографія / кол. авторів; за наук. ред. Мироненко Н. М. Київ: Інтерсервіс, 2014. 248 с.

5. Кодинець А. Договірні відносини у сфері передання майнових прав інтелектуальної власності. *Теорія і практика інтелектуальної власності*. 2015. № 2. С. 5–13.

6. Кодинець А. Проблеми нормативного регулювання ліцензійного договору. *Підприємництво, господарство і право*. 2015. № 1. С. 22–26.

7. Микитин В. До питання про строки чинності майнових прав інтелектуальної власності. *Теорія і практика інтелектуальної власності*. 2013. № 1. С. 8–15.

8. Рассомахіна О. Ліцензування авторського права і суміжних прав у мережі Інтернет. *Юридична Україна*. 2014. № 6. С. 44–54.

9. Тверезенко О. Підстави виникнення (набуття) майнових прав інтелектуальної власності. *Теорія і практика інтелектуальної власності*. 2019. № 4. С. 76–85.

10. Якубівський І. Договірні відносини зі створення за замовленням об'єктів права інтелектуальної власності. *Підприємництво, господарство і право*. 2016 № 7. С. 31–36.

11. Якубівський І. Є. Юридична природа публічних ліцензій у сфері авторського права і суміжних прав. *Право та інновації*. 2015. № 2. С. 19–26.

---

12. Якубівський І. Методологічні засади правового регулювання договірних відносин щодо розпорядження майновими правами інтелектуальної власності. *Підприємництво, господарство і право*. 2017. № 3. С. 59–63.

13. Якубівський І. Часткове передання майнових прав інтелектуальної власності. *Теорія і практика інтелектуальної власності*. 2016. № 1. С. 17–24.

Тема 4. Обмеження майнових суміжних прав

Мета обмежень майнових суміжних прав. Умови використання виконань, фонограм, відеограм, програм мовлення, їх фіксація, відтворення і доведення до загального відома без згоди відповідних суб'єктів суміжних прав.

Правила цитування та їх застосування до об'єктів суміжних прав. Використання об'єктів суміжних прав у передачах мовлення, звукозаписах чи відеозаписах навчального характеру. Відтворення об'єктів суміжних прав з метою висвітлення поточних подій засобами масової інформації або кінематографії. Відтворення виконань, фонограм, відеограм, програм організацій мовлення для судового і адміністративного провадження. Можливість використання об'єктів суміжних прав для створення на їх основі твору в жанрі пародії, попури або карикатури. Вільне відтворення виконань, зафіксованих у фонограмах і відеограмах, в особистих цілях. Порядок виплати винагороди за вільне відтворення виконань, зафіксованих у фонограмах і відеограмах, в особистих цілях.

Питання для самоконтролю:

1. Дотримання яких умов необхідне для правомірного вільного використання об'єктів суміжних прав?
2. Що таке цитування і в якому порядку воно може застосовуватися до об'єктів суміжних прав?
3. Яким є порядок використання об'єктів суміжних прав у передачах мовлення, звукозаписах чи відеозаписах навчального характеру?

-
4. Яким чином і з якою метою дозволяється вільне використання об'єктів суміжних прав засобами масової інформації?
  5. З якою метою дозволяється вільне відтворення об'єктів суміжних прав для судового і адміністративного провадження?
  6. У чому полягає використання об'єктів суміжних прав для створення пародії, карикатури, попури?
  7. Які межі має вільне відтворення виконань, зафіксованих у фонограмах і відеограмах, в особистих цілях?
  8. В якому порядку здійснюється виплата винагороди за вільне відтворення виконань, зафіксованих у фонограмах і відеограмах, в особистих цілях?

Додаткова література за темою:

1. Блажівська Н. Обмеження прав інтелектуальної власності відповідно до практики Європейського суду з прав людини. *Теорія і практика інтелектуальної власності*. 2018. № 6. С. 133–141.

2. Постанова Кабінету Міністрів України від 27 червня 2003 року № 992 «Про розмір відрахувань виробниками та імпортерами обладнання і матеріальних носіїв, із застосуванням яких у домашніх умовах можна здійснити відтворення творів і виконань, зафіксованих у фонограмах і (або) відеограмах».

3. Троцька В. Сутність вільного використання об'єктів авторського права і суміжних прав. *Теорія і практика інтелектуальної власності*. 2014. № 4. С. 19–28.

Змістовий модуль 2

ФОРМИ І СПОСОБИ ЗАХИСТУ СУМІЖНИХ ПРАВ

Тема 1. Види порушень суміжних прав

Поняття порушення суміжних прав та його ознаки. Види порушень особистих немайнових прав суб'єктів суміжних прав.

Сутність піратства. Ввезення на митну територію України примірників фонограм, відеограм, програм організацій мовлення. Поняття загрози порушення суміжних прав та характеристика дій, що створюють таку загрозу. Обхід технічних засобів захисту як різновид порушення суміжних прав. Підроблення, зміна чи вилучення інформації про управління правами без дозволу суб'єктів суміжних прав чи особи, яка здійснює таке управління. Розповсюдження, ввезення на митну територію України з метою розповсюдження, публічне сповіщення об'єктів суміжних прав, з яких без дозволу відповідних суб'єктів вилучена чи змінена інформація про управління правами. Характеристика кардшейрінгу. Зловживання посадовими особами організації колективного управління службовим становищем, що призвело до невиконання або неналежних розподілу і виплати винагороди правовласникам. Проблеми порушення суміжних прав в мережі Інтернет.

Питання для самоконтролю:

1. Якими є ознаки правопорушення у сфері суміжних прав?

-
2. Вчинення яких дій може кваліфікуватися як порушення особистих немайнових прав суб'єктів суміжних прав ?
  3. Що становить собою зловживання посадовими особами організації колективного управління службовим становищем як вид порушення суміжних прав?
  4. Які ознаки має піратство? Чим відрізняються піратство й Інтернет-піратство?
  5. Чому ввезення на митну територію України примірників об'єктів суміжних прав без дозволу відповідних суб'єктів належить до порушення суміжних прав?
  6. Чим відрізняються порушення права і загроза його порушення? Які дії можуть становити загрозу порушення суміжних прав?
  7. Яку характеристику і призначення мають технічні засоби захисту? Які дії можуть кваліфікуватися як обхід таких технічних засобів захисту?
  8. В чому полягає порушення у разі підроблення, зміни чи вилучення інформації про управління правами без дозволу суб'єктів суміжних прав чи особи, яка здійснює таке управління?
  9. Які ознаки має кардшейрінг?
  10. Які види порушень суміжних прав можуть здійснюватися в мережі Інтернет?

Додаткова література за темою:

1. Гаряева Г. М., Муренко О. Л. Піратство як порушення авторських та суміжних прав у сфері інтелектуальної власності. *Юрист України*. 2018. № 1 (36). С. 5–8.
2. Кетрарь А. Правопорушення у сфері авторського права і суміжних прав: плагіат і піратство. *Актуальні проблеми державного управління*. 2012. Вип. 3. С. 59–62.
3. Кочина О. Піратство як один з найпоширеніших способів порушення авторських та суміжних прав. *Право і суспільство*. 2015. № 5. Ч. 3. С. 80–85.
4. Кочина О. Поняття та види інтелектуального піратства в Україні. *Підприємництво, господарство і право*. 2016. № 6. С. 19–22.

---

5. Штефан А. Камкординг, кардшейрінг, піратство: законодавчі новели щодо видів порушень авторського права і суміжних прав. *Теорія і практика інтелектуальної власності*. 2017. № 3. С. 12–17.

Тема 2. Форми і способи захисту суміжних прав

Самозахист суміжних прав. Адміністративна відповідальність за порушення суміжних прав. Кримінальна відповідальність за порушення суміжних прав. Цивільно-правова відповідальність за порушення суміжних прав.

Особливості визнання суміжних прав як способу їх захисту. Поновлення суміжних прав. Застосування заборони дій, що порушують суміжні права чи створюють загрозу їх порушення. Припинення підготовчих дій до порушення суміжних прав. Відновлення становища, яке існувало до порушення суміжних прав, як спосіб їх захисту. Характеристика зміни та припинення правовідношення як способів захисту суміжних прав. Визнання правочину, укладеного щодо об'єкта суміжних прав, недійсним. Особливості форм відшкодування майнової шкоди за порушення суміжних прав. Компенсація моральної (немайнової) шкоди за порушення суміжних прав. Публікація в засобах масової інформації даних про допущені порушення суміжних прав та судових рішень щодо цих порушень. Специфіка застосування порядку припинення порушень суміжних прав з використанням мережі Інтернет.

Питання для самоконтролю:

1. В чому полягає самозахист суміжних прав?
2. Якими є умови адміністративної відповідальності за порушення суміжних прав?
3. Яке порушення суміжних прав є підставою для кримінальної відповідальності?
4. Які основні засади цивільно-правової відповідальності за порушення суміжних прав?
5. У чому полягає визнання суміжних прав?
6. В які способи може здійснюватися поновлення суміжних прав?

-
7. Як співвідносяться порушення суміжних прав і загроза їх порушення?
  8. Як характеризується заборона дій, що порушують право чи створюють загрозу його порушення, як спосіб захисту суміжних прав?
  9. Які ознаки мають підготовчі дії до порушення суміжних прав, в чому їх відмінність від правопорушення?
  10. Які особливості має відновлення становища, яке існувало до порушення суміжних прав, як мета захисту і як спосіб захисту?
  11. У яких випадках застосовуються такі способи захисту суміжних прав, як зміни та припинення правовідношення, і в чому вони полягають?
  12. За яких підстав правочин, укладений щодо об'єкта суміжних прав, може бути визнано недійсним?
  13. Які форми відшкодування майнової шкоди можуть застосовуватися у разі порушення суміжних прав?
  14. В якому порядку застосовується компенсація за порушення суміжних прав?
  15. Які ознаки має моральна (немайнова) шкода в контексті порушення суміжних прав?
  16. На досягнення якої мети спрямовується публікація в засобах масової інформації даних про допущені порушення суміжних прав та судових рішень щодо цих порушень як спосіб захисту суміжних прав?
  17. Які особливості відповідальності Інтернет-провайдерів за порушення суміжних прав з використанням мережі Інтернет?
  18. Яким є порядок припинення порушень суміжних прав з використанням мережі Інтернет?

Додаткова література за темою:

1. Блажівська Н. Загальна характеристика захисту прав інтелектуальної власності в практиці Європейського суду з прав людини. *Теорія і практика інтелектуальної власності*. 2018. № 5. С. 83–92.

2. Боженів М. І. Національні та іноземні особливості відповідальності провайдерів за порушення авторських і суміжних прав. *Актуальні проблеми правознавства*. 2017. Вип. 3. С. 105–110.

---

3. Голова І. Г. Деякі аспекти розрахунку суми збитків за порушення суміжних прав. *Криміналістика і судова експертиза*. 2019. Вип. 64. С. 784–791.

4. Дробязко В. Цивільна відповідальність в Україні за контрафакцію і піратство у сфері авторського права й суміжних прав. *Теорія і практика інтелектуальної власності*. 2013. № 1. С. 16–24.

5. Захист прав інтелектуальної власності в Україні: проблеми законодавчого забезпечення та правозастосування: монографія / кол. авторів; за заг. ред. О. П. Орлюк. Київ: Лазурит-Поліграф, 2009. 242 с.

6. Зеленов Г. М., Зеленова М. О. Аналіз окремих законодавчих ініціатив, які спрямовані на захист авторського права і суміжних прав у мережі Інтернет. *Юридичний вісник. Повітряне і космічне право*. 2017. № 2. С. 113–119.

7. Капіца Ю. М., Рассомахіна О. А., Шахбазян К. С. Спеціальні механізми захисту авторського права і суміжних прав у мережі Інтернет. *Інформація і право*. 2012. № 3. С. 129–140.

8. Кодинець А. Захист прав інтелектуальної власності в умовах впровадження судової реформи. *Підприємництво, господарство і право*. 2018. № 3. С. 9–13.

9. Коваль І. Ф. Защита прав интеллектуальной собственности: учеб. пособ. / под общ. ред. Е. П. Орлюк. Киев: Лазурит-Полиграф, 2010. 300 с.

10. Криволапчук В., Филь С. Захист прав інтелектуальної власності Національною поліцією та МВС України. *Теорія і практика інтелектуальної власності*. 2019. № 4. С. 39–47.

11. Кирилова О. В. Окремі аспекти судового захисту авторського права і суміжних прав. *Держава та регіони*. Серія: Право. 2013. № 3. С. 62–66.

12. Цюпко Б. А. Захист суміжних прав організацій мовлення у мережі інтернет. *Web of science and Academic Researcher*. 2019. № 1. С. 16–23.

13. Штефан А., Зеров К. Припинення порушень авторського права і суміжних прав у мережі Інтернет: огляд законодавчих новел. *Теорія і практика інтелектуальної власності*. 2017. № 3.

---

14. Штефан А. Компенсація за порушення авторського права і суміжних прав. *Теорія і практика інтелектуальної власності*. 2019. № 3. С. 5–18.

15. Штефан А. С. Проблеми кримінальної відповідальності за порушення авторського права і суміжних прав. Порушення прав інтелектуальної власності та боротьба з ними: матеріали V Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Київ, 07 грудня 2017 р.) / за ред. А. С. Штефан. Київ: Інтерсервіс. 2018. С. 59–65.

16. Штефан А. Самозахист авторського права і суміжних прав. *Теорія і практика інтелектуальної власності*. 2010. № 3. С. 22–29.

17. Штефан А. Цивільно-правові способи захисту авторського права і суміжних прав. *Теорія і практика інтелектуальної власності*. 2009. № 2. С. 41–51.

18. Яворська О. С. Охорона авторських і суміжних прав у разі їх порушення з використанням мережі Інтернет. *Право України*. 2018. № 1. С. 81–90.

19. Якубівський І. Заборона неправомірного використання об'єкта як спосіб захисту майнових прав інтелектуальної власності. *Підприємництво, господарство і право*. 2017. № 12. С. 68–72.

Наукове видання

**Актуальні проблеми охорони
та захисту суміжних прав:
*практикум***

Штефан Анна Сергіївна

Комп'ютерне макетування — *Л. Цикаленко*
Художнє оформлення — *Н. Мінченко*

Адреса редакції:
вул. Казимира Малевича 11, Київ, 03150
Тел.: 228-21-36; тел./факс: 200-08-76
www.ndiiv.org.ua
e-mail: letter@i.kiev.ua

Формат 60x84/16. Папір офсетний.
Гарнітура SchoolBookСТТ.
Ум.-друк. арк. 1,5. Наклад 300 прим.
Видавець: ТОВ «НВП «Інтерсервіс»
м. Київ, вул. Бориспільська, 9.
Свідоцтво: серія ДК № 3534 від 24.07.2009 р.
Виготовлювач: ТОВ «НВП «Інтерсервіс»
м. Київ, вул. Бориспільська, 9.
Свідоцтво: серія ДК № 3534 від 24.07.2009 р.